

KAVALALI MEHMET ALİ PAŞA’NIN ANADOLU HAREKÂTI VE KONYA MUHAREBESİ*

Arş. Gör. Salih KIŞ
Selçuk Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü
salihkis@selcuk.edu.tr

Özet

Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın 1805 yılında Mısır valisi olması ile başlayan Mısır meselesi, 1831 yılında siyasi kimliğe bürünmüştür. Kavalalı Mehmet Ali Paşa, Yunan İsyanı'nı bastırması karşılığında kendisine vaat edilen toprakları alamadığı için ayaklanmıştır. Mısır orduları Suriye üzerinden Anadolu'ya girmiş, Hums ve Belen'de Osmanlı ordularını mağlup etmiş, hiçbir mukavemet görmeden Konya'yı ele geçirmiştir. Mısır kuvvetleri, Osmanlı Devleti'nin Rumeli'den topladığı son ordusuyla da Konya'da savaşmıştır. 21 Aralık 1832 tarihinde yapılan savaşta, üstünlüğün Osmanlı Ordusu'na geçtiği sırada, Osmanlı Serdar-ı Ekremi Reşit Mehmet Paşa'nın bir hatası muharebenin seyrini değiştirmiştir. Reşit Mehmet Paşa'nın esir düşmesi ile birlikte Osmanlı kuvvetleri bozulmuş ve Osmanlı kurmayları orduyu Kütahya'ya çekmek zorunda kalmıştır. Bu geri çekilme neticesinde Osmanlı Devleti, Konya Muharebesi'ni kaybetmiştir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Mısır, Kavalalı Mehmet Ali Paşa, Reşit Mehmet Paşa, Konya Muharebesi.

ANATOLIAN OPERATION OF KAVALALI MEHMET ALİ PASHA AND THE BATTLE OF KONYA

Abstract

The Egypt issue which broke out after Kavalalı Mehmet Ali Pasha became the governor in 1805 turned into a political matter in 1831. The Ottoman Empire had promised to give some lands to Kavalalı Mehmet Ali Pasha as a reward for dealing with riots in Greece. Despite quashing the Greek riot, Kavalalı could not get his promised lands; thus, he rioted himself. The Egypt armies entered Anatolia over Syria and beat the Ottoman armies in Hums and Belen. Then they took hold of Konya without any resistance. In Konya, the Egypt forces battled with the last Ottoman army that had come from Rumelia. During the battle on 21st December 1832, the Ottoman army was about to be victorious. Yet Reşit Mehmet Pasha, the Ottoman Serdar-ı Ekrem, made a mistake and that changed the course of events. The Ottoman forces dissolved since Reşit Mehmet Pasha was imprisoned. Therefore, the Ottoman officers had to pull back the army to Kütahya. Because of this retreat, the Ottoman Empire lost the Battle of Konya.

Keywords: The Ottoman Empire, Egypt, Kavalalı Mehmet Ali Pasha, Reşit Mehmet Pasha, The Battle of Konya.

GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nin Mısır'ı 1517 yılında topraklarına katması, Doğu Akdeniz'de büyük bir güç olmasını sağlamıştır. Ancak bu gücün, özellikle XVIII. yüzyıldan itibaren zayıflamaya başlaması, Mısır'da yönetim zafiyetine neden olmuştur. XVIII. yüzyılın sonundan itibaren Memluk beyleri ve Mısır valileri arasında, merkezî otoriteyi dikkate almaksızın kendi başlarına hareket etme ve birbirlerine karşı üstünlük kurma yarışı başlamıştır. Memluk beyleri, Osmanlı Devleti'nden bağımsız bir Mısır'a sahip olmak değil, bilakis Osmanlı'nın Mısır'daki valisi olmak için çabalamışlardır. Bazılarının kısa bir sürede olsa Mısır'da bu şekilde hâkimiyet tesis etmesi, Mısır'daki yönetimlerinin yarı bağımsız bir görüntü arz etmesine neden olmuştur.

Osmanlı Devleti'nin aciz ve zayıf durumundan faydalanan Fransa'nın 1798'de Mısır'ı işgal etmesiyle Mısır'daki hâkimiyet çatışması had safhaya ulaştı. Mısır'ı Fransızlardan kurtarmak için toplanan orduya katılan Kavalalı Mehmet Ali savaştan sonra Memluk beyleri ile giriştiği güç savaşını kazanarak Mısır idaresini eline geçirdi¹. Osmanlı Devleti de Kavalalı Mehmet Ali'ye paşa unvanı verip, Mısır'a vali tayin etti².

Mehmet Ali, paşa unvanı ile vali olduktan sonra, Mısır'daki kargaşalıkları ortadan kaldırmak için, ilk olarak Kölemen beyleri ile mücadeleye girişmiş ve 1 Mart 1811 tarihinde Mısır'daki bütün Kölemen beylerini ortadan kaldırarak Mısır'a tamamen hâkim olmuştur³. Daha sonra Kavalalı Mehmet Ali Paşa, Fransız uzmanlar getirtip⁴, Mısır'da modern bir ordu ve donanmayı kurmuş⁵, böylece bölgede yeni bir güç olmayı başarmıştır.

Osmanlı Devleti, Mora İsyanı'nı (1821) bastırmakta aciz kalınca, ayaklanmayı bastırması karşılığında Mehmet Ali Paşa'ya Mora Valiliğini teklif

*Bu çalışma 2003 /058 tarih ve sayı ile Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Projeler Koordinatörlüğü tarafından desteklenen ve 2004 yılında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne sunulan "Kavalalı Mehmet Ali Paşa Hadisesinde Konya Muharebesi" isimli yüksek lisans tezinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

¹ Şinasi Altundağ, *Kavalalı Mehmet Ali Paşa İsyanı, Mısır Meselesi (1831-1841)*, TTK Basımevi, Ankara 1988, s.22; Enver Ziya Karal, *Fransa, Mısır ve Osmanlı İmparatorluğu (1797-1802)*, Milli Mecmua Basımevi, İstanbul 1938, s.57.

² Mehmet Kocaoğlu, "Kavalalı Mehmet Ali Paşa İsyanı (1831-1841) ve Sonuçları", *Bilig*, S.4, İstanbul 1997, s.62; Yusuf Akçura, *Osmanlı Devleti'nin Dağılma Devri (XVIII. ve XIX. asırlarda)*, Maarif Matbaası, İstanbul 1940, s.97.

³ Altundağ, *Mısır Meselesi*, s.26; Bruce McGowan, "The Age Of The Ayans", *An Economic And Social History Of The Ottoman Empire, Volume II (1600-1914)* Cambridge University Press, United Kingdom 1994, s.645; Stanford J. Shaw, Ezel Kural Shaw, *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*, C.II, Çev. Mehmet Harmancı, E Yayınları, İstanbul 1983, s.35.

⁴ Gilbert Sinoué, *Kavalalı Mehmed Ali Paşa, Son Firavun*, Çev. Ali Cevat Akkoyunlu, Doğan Kitapçılık, İstanbul 1999, s.225.

⁵ Ercüment Kuran, "Sultan II. Mahmut ve Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın Gerçekleştirdikleri Reformların Karşılıklı Tesirleri", *Sultan II. Mahmut ve Reformları Semineri*, 28-30 Haziran 1989, İÜEF Basımevi, İstanbul 1990. s.107.

ederek yardım talebinde bulunmuştur⁶. Nitekim Mısır ordusu kısa bir süre içinde Mora'daki isyanı bastırmaya muvaffak olmuştur.

Mora İsyanı'nın kısa süre içinde uluslararası bir mesele haline gelmesinden dolayı, Osmanlı ve Mısır donanmaları Avrupa Devletleri tarafından Navarin'de ortadan kaldırılmıştır. Navarin faciasından sonra Avrupa Devletleri ile çatışmak istemeyen Mehmet Ali Paşa, Osmanlı Devleti'nden izin almadan ve İngiliz donanmasının yardımıyla Mora'daki askerlerini geri çekmiştir. Bundan dolayı da kendisine Mora valiliği yerine Girit valiliği verilmiş fakat Mehmet Ali Paşa, Suriye valiliğini istemiştir⁷.

Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın Mora'da sergilemiş olduğu tavır, İstanbul'da kendisi aleyhindeki yönetici zümrenin karıştığını pekiştirdi⁸. Olaylardan hareketle Padişah II. Mahmud'un da Kavalalı Mehmet Ali Paşa'ya tavır takınması suretiyle Mısır ve İstanbul arasında ilişkiler giderek gerginleşti ve olayların seyri Osmanlı Devleti'ni 10 yıl uğraştıracak Mısır Sorununun ortaya çıkmasına neden oldu. Doğu Sorununun başlangıcı olarak düşünülmesi gereken ve bu süreçte Avrupa devletlerini Mısır Sorununa müdahil yapan olay Konya Muharebesidir. Bu çalışmanın amacı, Osmanlı Devleti'ni uzun yıllar meşgul etmiş olan, Mısır Sorununun başlangıcı kabul edilen Konya Muharebesinin ne zaman, nerede ve nasıl oldu sorularına cevap aramaktır.

Osmanlı Devleti, diplomasi yoluyla çözüm bulamadığı Kavalalı sorununu güç kullanarak neticelendirmeye karar verdi. Ağa Hüseyin Paşa, Serdar-ı Ekremlik görevinin yanı sıra Mısır, Girit ve Habeş Eyaletlerine vali tayin edilerek bir ordu ile Halep'e gönderildi.

1. KAVALLALI MEHMET ALİ PAŞANIN ANADOLU HAREKÂTI

Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa'nın komuta ettiği Mısır ordusu 15 Haziran 1832 tarihinde Şam'ı ele geçirerek Hums'a doğru harekete geçti⁹. Hums'ta yapılan savaş neticesinde Mısır kuvvetleri Osmanlı ordusunu hezime uğrattı. Yenilen Osmanlı ordusu Antakya'ya çekilmek zorunda kaldı¹⁰.

İbrahim Paşa, Hums galibiyetinden sonra 10 Temmuz 1832 tarihinde Hama'dan sonra Halep'i de eline geçirdi ve Osmanlı ordusunu karşılamak üzere Antakya'ya doğru harekete geçti.

⁶ İbrahim Paşa, 1825 yılında beraberinde 54 savaş ve 400 nakliye gemisiyle birlikte 16.000 asker ve 150 toptan oluşan kuvvetiyle Mora'ya hareket etmiştir. Bkz. Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi, C.V*, TTK Basımevi, Ankara 1994, s.115.

⁷ N. İorga, *Osmanlı Tarihi, C.V*, Çev. Bekir Sıtkı Baykal, Güney Matbaacılık, Ankara 1948, s.361; Ateş, *Siyasal Tarih*, s.329.

⁸ Hüseyin İlhan Yazgan, "Kavalalı Mehmet Ali Paşa", *Başpınar, C.IV*, S.87, Gaziantep 1947, s.2-3.

⁹ Şinasi Altundağ, "Kavalalı Mehmet Ali Paşanın Suriye'de Hakimiyeti Esnasında Tatbik Ettiği İdare Tarzı", *Belleten, C.VIII*, S.29-32, TTK Basımevi, Ankara 1944, s.232; Şinasi Altundağ, "Kavalalı Mehmet Ali Paşa Hakkında Kısa Bir Etüd", *AÜDTCFD, C.I*, S.2, Ankara 1943, s.35-36.

¹⁰ *Takvim-i Vekâyi*, nr. 24, 5 RA 1248 (2 Ağustos 1832), s.1.

Antakya'daki Beylan (Belen) geçidinde yapılan savaş yine İbrahim Paşa'nın üstünlüğü ile neticelendi.¹¹ Mısır kuvvetleri İskenderun, Antakya, Adana¹² ve Tarsus'u¹³ ele geçirdi. Osmanlı kuvvetlerinin Gülek Boğazı'nın Batısına çekilmek zorunda kalmasından yararlanan¹⁴ Mısır ordusu, hiçbir mukavemetle karşılaşmadan Gülek Boğazı, Ulukışla ve Ereğli'yi ele geçirdi¹⁵.

Osmanlı Devleti, Mısır kuvvetlerini Konya'da durdurmak niyetindeydi. Ancak Konya'nın dört tarafının da açık olması, şehirde istihkâm kurmayı hem zorlaştırıyor, hem de faydasız kılıyordu¹⁶. Ayrıca Konya'daki asker sayısı Mısır ordusunu durdurmaya yetmeyeceğinden ordunun daha gerilere çekilmesi gerekiyordu. Neticede Osmanlı ordusu, 19 Kasım 1832 tarihinde Akşehir'e gelmiş¹⁷ ve burada iki gün konakladıktan sonra yeni bir emirle Karahisar'a çekilmiştir¹⁸.

1.1.Mısır Kuvvetlerinin Konya'da Aldıkları Tedbirler

Mısır ordusu, 13 Kasım 1832 tarihinde Ereğli'den çıkıp, 18 Kasım 1832 tarihinde Konya'ya girdi¹⁹. Mısır ordusu hiçbir mukavemetle karşılaşmadan Konya'ya ele geçirdi. Konya halkı da Mısır kuvvetlerine bir tepki göstermedi. Mısır ordusu Konya'da bazı tedbirler almak ihtiyacı hissetti. Konya'ya çevreleyen surların alçak olmasından dolayı şehrin savunulmasını güçleştirdiğinden şehrin savunulmasından vazgeçildi. Bu nedenle savaş alanı için şehrin dışında bir yerin araştırılmasına karar verildi.

Mısır ordusu, Konya'nın dışında, şehrin kuzey ve doğusunu kaplayan Aslım bataklığı civarının savaş alanı olması kararlaştırılmıştır²⁰. Bir bataklık alanının

¹¹ BOA, HH, nr. 19812, 29 RA 1248 (26 Ağustos 1832) tarihli kaime; Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi V*, s.130. Belen muharebesini kaybetmesine rağmen, bunu Osmanlı kamuoyundan gizlemek isteyen Abdüli, *Takvim-i Vekâyi*'de bu muharebeyi bir zafer gibi gösterir. Hatta *Takvim-i Vekâyi*'ye göre, Mısır ordusu bozguna uğratılmıştır. Bkz. *Takvim-i Vekâyi*, nr. 25, 16 RA 1248 (13 Ağustos 1832), s.1.

¹² BOA, HH, nr. 19798-A, 7 R 1248 (3 Eylül 1832), tarihli kaime.

¹³ BOA, HH, nr. 19885-B, 6 R 1248 (2 Eylül 1832), tarihli arıza.

¹⁴BOA, HH, nr. 19883-A, 3 RA 1248 (31 Temmuz 1832), tarihli şükka.

¹⁵ BOA, HH, nr. 20117-D, 21 CA 1248 (16 Ekim 1832) tarihli arıza; BOA, HH, nr. 20372-J, 3 CA 1248 (28 Eylül 1832) tarihli kaime; BOA, HH, nr. 20372-M, 5 CA 1248 (30Eylül 1832) tarihli kaime; BOA, HH, nr. 20372-K, 4 CA 1248 (29 Eylül 1832) tarihli kaime; BOA, HH, nr. 19746, 29 RA 1248 (26 Ağustos 1832) tarihli tahrirat; BOA, HH, nr. 20117-C, 22 CA 1248 (17 Ekim 1832) tarihli arıza.

¹⁶ BOA, HH, nr. 19818-A, 11 R 1248 (7 Eylül 1832) tarihli kaime.

¹⁷ BOA, HH, nr. 19992, 15 R 1248 (11 Eylül 1832) tarihli tahrirat; *Takvim-i Vekâyi*, nr. 26, 21 R 1248 (17 Eylül 1832), s.1; *Takvim-i Vekâyi*, nr. 47, 20 B 1248 (13 Aralık 1832), s.1.

¹⁸ Ahmet Lûtfî Efendi, *Vak'anüvis Ahmet Lûtfî Efendi Tarihi*, C.IV-V, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1999, s.736.

¹⁹ BOA, HH, nr. 20145-D, 13 C 1248 (7 Kasım 1832) tarihli mektup; BOA, HH, nr. 19835, 12 B 1248 (5 Aralık 1832) tarihli kaime; Stanford Shaw, eserinde Mısır ordusunun Konya'ya 21 Kasım 1832 tarihinde işgal ettiğini yazmıştır. Bu tarihin doğru olması mümkün değildir. Çünkü 13 Kasım 1832 tarihinde Ereğli'den çıkan Mısır kuvvetleri Ereğli Konya arasını 5 günde kat ederek Konya'ya 18 Kasım1832 tarihi sabahı gelmişlerdir. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Stanford J. Shaw, Ezel Kural Shaw, *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*, C.II, Çev. Mehmet Harmancı, E Yayınları, İstanbul 1983.

²⁰ BOA, HH, nr. 20489-A, 8 Ş 1248 (31Aralık 1832) tarihli tahrirat; Friedrich Sarre, *Küçükasya Seyahati*, Çev. Dârâ Çolakoğlu, İstanbul 1998, s.88.

muharebe sahası olarak seçilmesinin hem olumlu hem de olumsuz tarafları vardı²¹. Osmanlı ordusu Mısır kuvvetlerine arkadan çevirme harekâtı yapamayacaktı. Ancak Mısır ordusunun kontrolsüz geri çekilmesi durumunda bataklık büyük bir felakete sebep olabiliirdi

Osmanlı ordusu, Konya garnizonunu tamamen boşaltıp beraberinde götürmüştür. Bu yüzden Mısır kuvvetleri Osmanlı ordusu gibi şehrin dışında bulunan garnizonda değil de, Konya'yı terk edene kadar şehrin içindeki bazı han, konak ve dükkânlarda ikamet etmiştir. Bu hanlar arasında; Mollaoğlu, Abdülfettah, Eğri ve Mevlana Türbesi yakınlarındaki Çelebi Hanları bulunmaktadır. Ayrıca Çizmeci Konağı ve Keçeci dükkânları da belli başlı konaklama yerleridir. Mısır ordusu, şehri boşaltıp Konya'nın dış mahallelerindeki çadırlarda ikamet edinceye kadar bu yerlerde barınmışlardır²². Mısır kuvvetleri şehrin içinde kalırken, İbrahim Paşa ve üst düzey komutanları Meram'daki konaklarda kalmışlardır.

Konya'ya Kasım ayında gelen Mısır kuvvetleri, bütün zamanlarını savaş alanında tatbikat yaparak geçirmişlerdir. Tatbikatlar süresince (1832 yılının Kasım ve Aralık aylarında) hava açık olup, yağmur veya kar yağmamıştır²³. Hava şartlarının olumlu olması Mısır ordusunun işini kolaylaştırmıştır. Kuru ve çamursuz bir zemin talimi yapmalarını kolaylaştırmıştır.

2.OSMANLI ORDUSUNUN AKŞEHİR'DE TOPLANMASI

Serdar-ı Ekrem Ağa Hüseyin Paşa başarısızlıklarından dolayı görevden alınarak, Reşit Mehmet Paşa, yeni bir ordu kurma görevi ile Serdar-ı Ekremlik makamına atandı. Serdar-ı Ekrem Reşit Mehmet Paşa komutasında Anadolu'dan ve Rumeli'den toplanan ordu, Karahisar'a çekilen Osmanlı birlikleri ile birleşti²⁴. Yeni toplanan ve geri çekilen orduların birleşimi ile Osmanlı birliklerinin mevcudu 65.000 kişi oldu²⁵. Bu yekûnun büyük bir bölümünü Rumeli'den toplanan Arnavut ve Boşnak askerleri oluşturuyordu²⁶. Bu süre zarfında Osmanlı yönetimi ordunun genel durumunu ve pozisyonunu çok dikkatli bir şekilde takip etti²⁷. Serdar-ı Ekrem Reşit Mehmet Paşa, Osmanlı ordusunu Karahisar'dan ileri yürüterek 7 Aralık 1832 tarihinde Akşehir'e getirdi.

²¹ Bu düzlük savaş yeri olarak Mısır ordusunun tercihidir. Bu bölgede yapılan saha araştırmalarında Mısır ordusunun muhtemel yerleşme yeri gezilmiştir. Bu gün bile bataklığın izlerini burada görmek mümkündür. Mısır ordusu arkasına Aslım bataklığını ve güneyine de Konya şehrini alarak herhangi bir çevirme harekâtından kurtulmayı planlamıştır. Osmanlı ordusunun muhtemel yerleşim alanını da hesaplanarak az sayıdaki toplar bu savaş düzenine göre yerleştirilmiştir.

²² Bkz. KŞS. 72/110-2, 10 RA 1249 (7 Ağustos 1833) tarihli mektup.

²³ BOA, HH, nr. 20376-B, 25 B 1248 (18 Aralık 1832) tarihli takrir.

²⁴ BOA, HH, nr. 20044-D, 21B 1248 (26 Aralık 1832) tarihli takrir.

²⁵ Takvim-i Vekâyi, nr. 47, 20 B 1248 (13 Aralık 1832), s.1.

²⁶ BOA, HH, nr. 39746-A, 4 Ş 1248 (24 Şubat 1833) tarihli mektup.

²⁷ BOA, HH, nr. 20544-D, 1248 (1832) tarihli tezkere.

Serdar-ı Ekrem Reşit Mehmet Paşa, Akşehir'i üs yapıp ilkbahara kadar orduyu burada dinlendirmek, hafif süvari birlikleri ile Konya ve çevresini kuşatıp Mısır ordusunun ikmal yollarını kesmek niyetinde idi²⁸. Böylelikle Akşehir'e kadar gelmiş ve yorulmuş olan ordu dinlendirilecek ve savaş talimleri yaptırılarak muharebeye hazır hale getirilecekti. Öbür taraftan Mısır ordusu da ani baskına uğrama endişesi yaşayacağından moral yönünden zayıf düşecekti. Aksi takdirde, yorgun ordunun savaşa girmesi Mısır tarafına avantaj sağlamaktan başka bir işe yaramayacaktı.

Osmanlı Sultanı II. Mahmud, ordunun Akşehir'de dinlendirilmesi düşüncesine şiddetle karşı çıktı. Çünkü II. Mahmud, Osmanlı ordusunun Hums ve Belen'de uğradığı ağır mağlubiyetlere bir an evvel karşılık verilmesini istiyordu²⁹. Onun için de ordunun hemen harekete geçilerek Mısır ordusuna hücum etmesini emretti.

Akşehir'de hazırlıklarını tamamlayamayan Osmanlı ordusu, 10 Aralık 1832'de Konya'ya doğru yürüyüşe geçti³⁰. Osmanlı ordusu Akşehir'den Konya'ya gelirken Akşehir, Argıhanı, Iğın, Kadınhanı ve Lâdik yol güzergâhını takip etti³¹. Kadınhanı-Sarayönü yol güzergâhından Konya'ya giden Sille yolu, 65.000 kişinin geçemeyeceği kadar dar olmasından ve bu yolun mevsimin şartlarından olumsuz etkilenmesinden dolayı tercih edilmedi.

Osmanlı Serdar-ı Erkemi, ordusunu bir taraftan Konya üzerine yürütürken bir taraftan da ordu komutanları ile yeni savaş stratejileri üzerinde çalıştı. Osmanlı ordusu Konya'ya girmeden önce dokuz saat uzaklıktaki Lâdik'te bir müddet konakladı³². Burada yapılan görüşmelerde bir meydan muharebesi yapılması fikri kabul edildi.

3.KONYA MUHAREBESİ

Serdar-ı Ekrem Reşit Mehmet Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu 20 Aralık 1832 tarihinde Konya önlerine geldi³³. Osmanlı ordugâhı Dokuzun Hanı (Tekfurhan) denilen bölgede kuruldu³⁴. Ordugâhın kurulması ile birlikte, Osmanlı birlikleri süratle savaş alanındaki yerlerini almaya çalıştı. Osmanlı ordusu stratejik düzenin yanı sıra, olumsuz hava koşulları ile de mücadele etmek zorunda kaldı. Kış mevsiminin şiddeti, havanın ve toprağın sertliğinden yer tutmak ve istihkâm

²⁸ Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi V*, s.130-131.

²⁹ Joseph von Hammer, *Osmanlı Tarihi IX*, s.369.

³⁰ BOA, *HH*, nr. 20098, 1248 (1832) tarihli arz tezkeresi.

³¹ Usha M. Luther, *Historical Route Network Of Anatolia (İstanbul-İzmir- Konya) 1550-1850*, Printed At Turkish Historical Society, Ankara 1989, s.10, 53.

³² BOA, *HH*, nr. 20376-B, 1248 (1832) tarihli taktır.

³³ Aynı yer.

³⁴ Dokuzun Hanı, Konya-Akşehir karayolunun 24. kilometresinde bulunmaktadır.

kazmak gibi işlere zaman ve imkân bulunmadığından, ordunun savaş düzeni alması çok zor ve yorucu oldu³⁵.

Osmanlı ordusunun savaş düzeni almasındaki en büyük sıkıntısı topların muharebe alanına yerleştirilmesinde baş gösterdi. Hücum istikametinin alternatifsiz olması, topların yerleştirileceği mevzi seçeneklerini asgariye indirdi. Top sayısı bakımından elinde büyük bir avantaj bulunan Osmanlı birlikleri, zaman ve mekân darlığından bu üstünlüğünü kullanamadı.

Osmanlı ordusu sayısal olarak Mısır kuvvetlerinden üstündü. Ancak büyük çoğunluğu Rumeli'den toplanan bu derme çatma birliklerin savaş eğitimi ve talimi konusunda büyük eksiklikleri mevcuttu³⁶. Üstelik ordu dinlenmeden savaş düzeni almıştı ve yorgundu³⁷.

Mısır kuvvetleri, Aslım bataklığını arkasına alarak, şehrin doğu istikametinde ordugâhını kurmuştu. Kurulan bu ordugâhta 20.000 asker olup, çoğunluğunu Fellahlar oluşturmaktaydı³⁸. Mısır ordusunun Anadolu'da ilerleyişi sırasında bu kuvvetlere aşiretlerden ve gönüllülerden de çok miktarda asker katılmıştır.

Osmanlı ordusunun aksine Mısır ordusu, Fransız askeri örgütü model alınarak meydana getirilmiş, Fransız subaylar tarafından eğitilmiştir³⁹. Mısır ordusu savaş talimlerini Osmanlı ordusunu beklediği süre zarfında yapmıştır. Bir taraftan savaş tatbikatı yapılırken, diğer taraftan ellerinde bulunan 36 topun uygun mevizlere yerleştirilmesine dikkat edilmiştir⁴⁰.

Osmanlı ordusunun savaş tertibatı içindeki dizilişi; sağ kanatta Serdar-ı Ekrem Reşit Mehmet Paşa, sol kanatta ise Şam Valisi Hacı Ali Paşa şeklindedir. Mısır ordusunda ise, sağ kanatta İbrahim Paşa, sol kanatta Süleyman Paşa bulunmaktadır. Her iki tarafında topları, savaş düzenine göre ön tarafta olup, yerleşik pozisyonadadır. Yanlarında süvariler ve bunların hemen arkasında ise piyadeler bulunmaktadır.

Osmanlı ve Mısır kuvvetleri, savaş alanındaki yerlerini aldıktan sonra 21 Aralık 1832⁴¹ Cuma sabahını beklemeye başladı⁴². Her iki taraf 21 Aralık Cuma sabahı beklenmedik bir durum ile karşılaştı. Sabahın erken saatleri ile birlikte Konya ve çevresini yoğun bir sis tabakası kaplayarak, her iki tarafın hareketlerini

³⁵ Mustafa Nuri Paşa, *Netayic ül Vukuat*, IV, İstanbul 1327, s.90.

³⁶ Mustafa Nuri Paşa, *Netayicül Vukuat*, IV, s.90.

³⁷ Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi V*, s.130-131.

³⁸ BOA, *HH*, nr. 19920, 1248 (1832) tarihli tezkere; Joseph von Hammer, *Osmanlı Tarihi IX*, s.369.

³⁹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa Kuvvetleri Tarafından Saruhan, Aydın ve İzmir'in İşgaline Dair Vesikalar", *Belleten*, C:47, S:185, TTK Basımevi, Ankara 1984, s.2.

⁴⁰ Joseph von Hammer, *Osmanlı Tarihi IX*, s.370.

⁴¹ BOA, *HH*, nr. 20489-B, 3 Ş 1248 (27 Aralık 1832) tarihli takrir; Erik Jan Zürcher Konya Muharebesi'nin tarihini 27 Kasım 1832 olarak verir. Bu bilgi yanlış olup, yazar tarihleri karıştırmıştır. Bkz. Erik Jan Zürcher, *Moderleşen Türkiye'nin Tarihi*, İletişim yayınları, İstanbul 2001, s.60.

⁴² BOA, *HH*, nr. 20489-A, 8 Ş 1248 (31 Aralık 1832) tarihli takrir; BOA, *HH*, nr. 20050-A, 1248 (1832) tarihli arz tezkeresi; BOA, *HH*, nr. 20489-B, 3 Ş 1248 (27 Aralık 1832) tarihli takrir;

perdeledi⁴³. Savaş düzenine geçmiş tarafların, sisle birlikte bütün planları alt üst oldu⁴⁴. Yoğun sisten en fazla etkilenen Osmanlı tarafı olup, görüş mesafesinin kaybolmasıyla topları devre dışı kaldı. Her iki savunma hattının ortalama uzaklığı 1–2 km olup, sisin ortalığı kaplamasıyla görüş mesafesi 500 m altına indi. Ayrıca muharebe alanının engebeli olması, sisle birleşince görüş mesafesi 50–100 m kadar düştü. Hal böyle olunca sisli bir ortamda tarafların birbirini görmesi mümkün olmadığından her iki tarafta sis perdesi kalkana kadar top atışlarıyla vakit geçirdi. Top sayısı bakımından üstünlüğü bulunan Osmanlı ordusu sisten dolayı bu üstünlüğü kullanamadı.

Topların etkisiz kalmasından sonra devreye giren süvarilerde sis yüzünden taarruza geçemeyip ortamın uygun hale gelmesini beklemişlerdir. Sabahın erken saatlerinde savaş alanını kaplayan sisin, her iki tarafın moral motivasyonuna ne gibi etkileri olduğunu anlamak güçtür. Ama bilinen bir şey varsa tarafların savaş planlarında değişikliklere gitmedikleridir. Bunu da; savaş alanındaki sis, yerini açık havaya bırakmasıyla birlikte yaşananlardan anlaşılmaktadır.

Osmanlı ordusu, görüş mesafesinin artmasıyla birlikte toplarını devreden çıkarıp, süvarilerini harekete geçirmiştir. Osmanlı süvarisi 21 Aralık sabahı 08.30 da Mısır savunma hatlarına doğru taarruza kalkmıştır⁴⁵. Fakat Osmanlı atlısı, Mısır savunma hatlarını aşamamıştır⁴⁶.

Osmanlı ordusunda toplardan sonra süvarilerinde yeterli etkiyi gösterememesi, nedeniyle devreye piyadeler girdi. Sayısal üstünlüğü elinde bulunduran Osmanlı piyadeleri hızla hücumla kalkarak Mısır ordusunun sol kanadına büyük bir darbe indirdi. Serdar-ı Ekrem Reşit Mehmet Paşa, sol kanattaki bozulmayı fark edince elindeki bütün kuvvetleri buraya sevk etti. Fakat İbrahim Paşa yerinde kararlar ve manevralarla sol kanattaki bozulmanın önüne geçti⁴⁷.

⁴³ Şinasi Altundağ, *Mısır Meselesi*, s.64.

⁴⁴ Konya her yılın Aralık ayında çok sisli olmaktadır. Bu bölgenin çukur olmasından dolayı burada meydana gelen sis uzun süre dağılmamaktadır. Meteoroloji uzmanlarından alınan bilgilerin ışığında, Konya'nın son 50 yılının sisli günlerinin ortalaması alındığında en fazla sisin görüldüğü tarih dilimi 21-23 Aralık olarak görülmektedir. Sis meteorolojik bir olay olmasının yanı sıra tarihe yapmış olduğu etki bu savaşla gözler önüne serilmektedir. Çünkü çok yoğun bir sis tabakası yüzünden Osmanlı ordusu savaş düzenini iyi alamamıştır. Bu nedenle de toplarını yerleştirememiştir. Bu tür muharebelerde topların fonksiyonları önemli olmakla birlikte düzenli yerleştirilmeleri ayrıca bir değere haizdir.

⁴⁵ Muhittin Tuş, *Sosyal ve Ekonomik Açından Konya*, Konya Ticaret Odası Kültür ve Eğitim Yayınları, Konya 2001, s.270.

⁴⁶ BOA, *HH*, nr. 20000, 17 Ş 1248 (9 Ocak 1832) tarihli tahrirat.

⁴⁷ BOA, *HH*, nr. 19747, 26 Ş 1248 (18 Ocak 1832) tarihli tahrirat; BOA, *HH*, nr. 20489-B, 3 Ş 1248(27 Aralık 1832) tarihli tahrirat.

Mısır ordusu, muharebe tüm şiddeti ile devam ederken savunma hatlarını terk ederek, Konya'nın dışındaki Araplar mahallesindeki Çingene Höyüğü'ne kadar çekilmiştir⁴⁸. Osmanlı Serdar-ı Ekremi Reşit Mehmet Paşa, Mısır ordusunun Araplar mahallesine kadar çekilmesi üzerine, ileri bir harekâta bulunarak ordusunu Konya şehrine sevk etmiştir⁴⁹. Savaş tüm hızıyla devam ederken hava şartları da değişiklikler göstermeye başlamış, muharebe alanı aniden sisle kaplanmıştır. Fakat Osmanlı askeri Mısır kuvvetlerinin geri çekilmesini fırsat bilmiş, bütün güçleri ile saldırıya geçmiş ve sise aldırış etmemiştir. Bu saldırı esnasında Osmanlı ordusunun, Serdar-ı Ekrem Reşit Mehmet Paşa'nın komuta ettiği, sağ kolunun hatları arasında bir kopukluk meydana gelmiştir. Osmanlı kuvvetleri, bu durumu önemsemeyerek fütursuzca saldırmaya devam etmiş ve hatlar arasındaki irtibat tamamen kopmuştur. Hatlar arasındaki iletişiminin kopmasında, Mısır ordusunun ani çıkışları da etkili olmuştur.

Sürekli değişiklikler arz eden havadan dolayı muharebenin de seyri değişmekteydi Sabahın erken saatlerinde savaş alanını kaplayan sisin yerini açık hava almış, daha sonrada bu açık hava yerini tekrar sise bırakmıştı. Öğleden sonra açık havanın yerini alan sisten dolayı görüş açısı çok düşmüştü. Sis, savaşın başlamasındaki rolü, sonrasında da devam etmiştir. Savaşın seyri, ikindiden sonra havanın kararmasıyla tamamen değişmiştir.

Savaş alanında havanın kararmasına kadar taraflar birbirlerine karşı avantaj sağlayamadı⁵⁰. Fakat havanın kararmaya başlaması ve Mısır ordusunun sürekli geri çekilmesi, Osmanlı ordusunun üstünlük kurmasına sebep oldu⁵¹. Mısır kuvvetlerine bitirici darbeyi vurmak için hücumlarını artıran Osmanlı ordusunda iletişimin kopmasına ek olarak, disiplin de bozuldu.

Osmanlı ordusunun ataklarını sıklaştırması karşısında Mısır kuvvetlerinde yorgunlukta etkisiyle büyük bir endişe oluştu. Yorgunluk ve endişe Mısır ordusu içinde bozulmalar şeklinde kendisini gösterdi.

Mısır ordusundaki bozulmadan yararlanmak isteyen Reşit Mehmet Paşa, savaşın seyrini değiştiren büyük bir hata yaptı. Osmanlı Serdar-ı Ekremi askerlerini

⁴⁸ BOA, HH, nr. 20489-A, 8 Ş 1248 (31 Aralık 1832) tarihli takrir; Araplar Mahallesi her ne kadar bir yerleşim yeri olarak geçse de, 1756-1856 tarihleri arasında, bu mahalle de kimsenin yaşamadığı tespit edilmiştir. Bkz. Muhittin Tuş, Sosyal ve Ekonomik Açından Konya, Konya Ticaret Odası Kültür ve Eğitim Yayınları, Konya 2001; Konya İli Karatay İlçesi sınırları içinde bulunan Çingene Höyüğü bugün hala mevcut olup, Araplar mahallesi dahilinde bulunmaktadır. Bu bölgede yapılan saha araştırmasında, ilginç bir nokta ortaya çıkmaktadır. Araplar Mahallesi sınırları içinde iki adet Çingene Höyüğü vardır. Fakat Konya merkeze ve Aslım bataklığına yakınlığı sebebiyle -bugün metruk bir vaziyette bulunan tekel depolarının arkasında bulunan-İşkalaman Çingene höyüğü ön plana çıkmaktadır. Bu höyüğe ait GPS koordinatları şu şekildedir: N 37°52.46 E032°31.853

⁴⁹ *Takvim-i Vekâyi*, nr. 49, 19 N 1248 (11 Ocak 1833), s.1.

⁵⁰ BOA, HH, nr. 19747, 26 Ş 1248 (18 Mart 1832) tarihli tahrirat.

⁵¹ BOA, HH, nr, 20489-B, 3 Ş 1248 (27 Aralık 1832) tarihli takrir; Mustafa Nuri Paşa, *Netayicül Vukuat*, IV, s.90.

cesaretlendirmek için öne çıktığı sırada⁵² kendi askeri zannederek Mısır atlısı arasına girdi⁵³. Bir anda karşılarında Osmanlı kumandanını gören Fellahlar, hemen etrafını çevirerek esir aldılar⁵⁴. Serdar-ı Ekrem'in esir düştüğünden haberi olmayan Osmanlı ordusu, gece yarısına kadar savaşa devam etti.

Havanın iyice kararması ve tarafların birbirlerine karşı üstünlük sağlayamamalarından dolayı her iki ordu da geri çekilerek savaşı ertesi güne bıraktı. Osmanlı ordusu, toplanma noktası olan Dokuzun Hanı'na gelince Serdar-ı Ekrem Reşit Mehmet Paşa'nın esir düştüğü haberini aldı. Haber ordu içinde kısa sürede yayılarak paniğe neden oldu. Rumeli'den toplanan Arnavut ve Boşnak 10.000 paralı asker, ordudan firar etti⁵⁵. Firarın önünü almak isteyen Osmanlı Kurmayları, orduyu Dokuzun Hanı'ndan Akşehir'e çekme kararı aldı⁵⁶. Bu kararlar Osmanlı ordusu Konya Muharebesini kaybetti.

Savaşın başlangıcından itibaren hava şartlarının kurbanı olan Osmanlı ordusu, muharebenin son merhalelerinde bariz üstünlük sağladığı halde Mısır ordusu karşısında mağlup olmaktan kurtulamadı.

Konya muharebesinde taraflar karşılıklı zayıflar verdi. Mısır ordusunun 300 ölü ve 500 yaralısına karşılık, Osmanlı kuvvetlerinin 1500 ölü ve 2000 yaralı vardı⁵⁷. Osmanlı ordusunun karşı tarafa nispeten daha fazla zayıflar vermesinin nedenleri açıktır. Özellikle savaş meydanına geç gelindiğinden, ordugâhın kurulması aceleyle getirilmiştir. Ordugâhtan sonra askerlerin savaş düzenine uygun yerleştirilmesi iyi yapılamamıştır. İyi yerleşmemiş Osmanlı askerlerinin, taarruza kalkarken, bilmediği bir alanda hareket kabiliyeti sınırlı kalmıştır. Hareket kabiliyetinin sağlıklı işleyememesi, bir süre sonra hatlar arası kopuklukları ortaya çıkarmıştır. Hatlar arasındaki bağlantıların bozulmasıyla birlikte Osmanlı ordusu, savaş alanında büyük kayıplar vermiştir. Daha az kayıp veren Mısır ordusu, bir ay

⁵² BOA, HH, nr. 20489-B, 3 Ş 1248 (27 Aralık 1832) tarihli tahrirat; Mustafa Nuri Paşa, *Netayicül Vukuat*, IV, s.90.

⁵³ BOA, HH, nr. 19747, 26 Ş 1248 (18 Mart 1832) tarihli tahrirat; BOA, HH, nr. 20489-B, 3 Ş 1248 (27 Aralık 1832) tarihli tahrirat.

⁵⁴ BOA, HH, nr. 20000, 17 Ş 1248 (9 Ocak 1832) tarihli tahrirat; BOA, HH, nr. 20489-A, 8 Ş 1248 (31 Aralık 1832) tarihli tahrirat; *Takvim-i Vekâyi*, nr. 49, 19 N 1248, (11 Ocak 1833), s.1; Friedrich Sarre, *Küçükasya Seyahati*, s.45.

⁵⁵ BOA, HH, nr. 20036-E, 2 Ş 1248 (25 Aralık 1832) tarihli tahrirat.

⁵⁶ BOA, HH, nr. 39746-A, 4 Ş 1248 (27 Aralık 1832) tarihli mektup.

⁵⁷ Konya muharebesinde ölenlerin sayısı hep abartılmıştır. Rifat Uçarol ve Enver Ziya Karal eserlerinde Osmanlı ordusunun 30.000 şehit verdiğini söylemişlerdir. Erik Jan Zürcher ise Osmanlı ordusunun 15.000 ölü verdiğini Mısır ordusunun ise, çok az zayıflar olduğunu açıklamıştır. Zürcher Mısır ordusu hakkında doğru bilgiler verirken Osmanlı için aynı şey söz konusu değildir. Dönemin vakanüvis'i Ahmet Lütfi Efendi'nin bu konuda bilgi vermemesi normal karşılanabilir. Netice de kendisi devletin memurudur. Osmanlı Devleti, kendi aleyhine olabilecek bir konuyu buraya taşımak istememiştir. Mustafa Nuri Paşanın vermiş olduğu bilgilerin de pek sağlam temellere dayandığı söylenemez. Daha Konya muharebesinin tarihini doğru olarak verememektedir. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Rifat Uçarol, *Siyasi Tarih*, s.170; Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi V*, s.131; Erik Jan Zürcher, *Moderleşen Türkiye'nin Tarihi*, s.60-61.

gibi uzun süre öncesinden Konya'ya gelmiş ve savaş alanının tespiti konusunda göstermiş oldukları beceri sayesinde kayıplarını en aza indirmişlerdir.

Osmanlı Devleti, Mısır ile karşılaştığı, bundan önceki iki savaş gibi yenilgiye uğramaktan kurtulamayarak geri çekilmiştir. Geri çekilen Osmanlı ordusu, savaşta ölen askerlerinin cenazeleri toplayamamış, muharebe alanında bırakmak zorunda kalmıştır. Konya muharebesinde ölen Osmanlı askerlerinin, Mısır ordusu tarafından gömüldüğüne dair bir bilgi mevcut değildir. Savaşın Aralık gibi soğuk bir ayda yapıldığını, toprağın ve havanın durumunu da göz önüne aldığımızda, ölü askerlerin defnedilmediği sonucuna varabiliriz⁵⁸.

Mısır kuvvetleri olumsuz hava şartları yüzünden Osmanlı ordusunun geri çekildiğinden ancak ertesi gün haberdar olmuştur⁵⁹. Dolayısıyla da Osmanlı kuvvetlerini takip etmeyip, Konya'da kalmışlardır⁶⁰. Takibe uğramayan Osmanlı ordusu toplanma noktası olarak tespit edilen Akşehir'e 22 Aralık 1832 tarihinde ulaşmıştır⁶¹. Savaş ağırlıkları ve yaralılar önce Iğın'a⁶² daha sonra da Akşehir'e nakledilmiştir⁶³. Buradan da kademeli olarak Bursa'ya kadar geri çekilmek zorunda kalınmıştır⁶⁴.

SONUÇ

Konya Muharebesi, Osmanlı Devleti'ni Avrupa siyasi arenasında telafisi zor bir durumda bırakmakla kalmamış, kendi içindeki çözülmenin ne kadar büyük boyutlara ulaştığını da gözler önüne sermiştir. Osmanlı Devleti, Fransız İhtilali'nin yaydığı fikir akımlarının etkilerini üzerinden atmaya çalışırken, kendi valisinin ayaklanmasıyla karşılaşmıştır. Bu ayaklanma, Osmanlı'nın kendisini yenileme sürecine çok büyük bir darbe vuracak olan Mısır sorununun da ötesinde Doğu Sorunu'nu ortaya çıkarmıştır.

⁵⁸ Araplar mahallesinde yapılan saha araştırmalarında kayda değer bir şey bulunamamıştır. Konya Muharebesinde her iki tarafında zayıatları göz önüne alındığında, bu askerlerin defnedildiği bir mezarlık ilk akla gelen konudur. Yaptığımız çalışmalarda bu bölgede 22 adet mezarlık tespit edilmiş olup, bazılarının tarihleri 15. ve 16. yüzyıllara kadar gitmektedir. Fakat muharebenin kış ayında cereyan etmesi ölen askerlerin gömülmediği düşüncesini akla getirebilir. Havanın soğuk olması ve toprağın kazılamayacak kadar sert olması bunun nedenlerini teşkil edebilir. Her ne şekilde olursa olsun bir taraf ölen askerlerini bu mahalle civarında bir yere defnetmiş varsayımından hareket ederek böyle bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

⁵⁹ *Takvim-i Vekayii*, nr. 54, 3 N 1248 (28 Aralık 1832), s.1.

⁶⁰ BOA, *HH*, nr. 20096, 1249 (1833) tarihli arz tezkeresi.

⁶¹ BOA, *HH*, nr. 20489-A, 8 Ş 1248 (31 Aralık 1832) tarihli takrir; BOA, *HH*, nr. 20489-B, 3 Ş 1248 (27 Aralık 1832) tarihli takrir.

⁶² BOA, *HH*, nr. 20489-B, 3 Ş 1248 (27 Aralık 1832) tarihli takrir.

⁶³ BOA, *HH*, nr. 39746-A, 4 Ş 1248 (27 Aralık 1832) tarihli mektup; *Takvim-i Vekayi*, nr. 49, 19 N 1248 (11 Ocak 1833), s.1; BOA, *HH*, nr. 20489-B, 3 Ş 1248 (27 Aralık 1832) tarihli takrir; İbrahim Hakkı Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri ile Akşehir Tarihi*, İstanbul 1979, s.347.

⁶⁴ Konya Muharebesi hakkında *Takvim-i Vekayii* gazetesinde yayınlanmak üzere bir makale yazılması kararlaştırılır. Bunun için Osmanlı Padişahı II. Mahmud'dan izin istenir. Yazılacak makalenin incelenmesinden sonra izin verilip verilmeyeceği ilgililere bildirilir. Yazılanlara padişah onay verince, makale *Takvim-i Vekayii* gazetesinde ek olarak yayınlanır. Bkz. BOA, *HH*, nr. 20489-B, 3 Ş 1248 (26 Aralık 1832) tarihli kaime; *Takvim-i Vekayii*, nr. 49, 19 Şaban 1248 (11 Ocak 1833), s.1.

Osmanlı ordularının Mısır kuvvetleri tarafından Hums ve Belen’de mağlup edilmeleri işin ciddiyetini bir kez daha gözler önüne sermiştir. Mısır orduları Suriye üzerinden Anadolu’ya girmiş, Osmanlı yönetimine küsmüş Anadolu halkını da arkasına alarak hızlı bir şekilde ilerlemiştir. Anadolu şehirlerinin bir bir Mısır kuvvetlerinin eline geçmesi, bu şehirlerin hiç birinde mukavemet gösterilmemesi, Osmanlı Devleti’ne olan tepkinin bir kanıtı olmuştur.

Bugüne kadar yapılan araştırmalarda Konya Muharebesi’nin nerede, ne zaman ve ne surette gerçekleştiği hakkında bazı bilgiler ve neticeler ortaya çıkarılmıştı. Bu araştırmalarda ortak kanı savaşın 1832 yılında Konya Ovası’nda gerçekleştiği hakkındadır. Yaptığımız araştırmalar neticesinde bu savaş hakkında bilinenler tartışılmış ve savaşın tarihi, nerede ve nasıl gerçekleştiği net olarak ortaya konulmuştur. Böylece bu araştırma ile Konya Muharebesi’nin 28 Receb 1248 (21 Aralık 1832) tarihinde sabah saat 07.00’de başladığı ve aynı gün akşam havanın karamasıyla son bulduğu tespit edilmiştir. Bir gün süren bu muharebenin, kaba bir tanımla ucu bucağı görünmeyen Konya Ovası’nda yapıldığı söylemi, tarafımızdan Konya şehrinin hemen dışında, Aslım bataklığı ile Konya şehrinin arasında kalan ve bugünkü Karatay İlçesi sınırları dâhilinde olan “Araplar” adıyla anılan mahalde gerçekleştiği şeklinde detaylandırılmıştır. Araplar adıyla anılan bölge Konya’nın kuzey doğu yönünde, Aslım Bataklığı’nın güneyinde kalmaktadır.

Sabahın erken saatlerinde başlayan muharebe, hava şartlarının değişkenliğinden dolayı akşam saatlerine kadar devam etmiştir. Osmanlı Serdar-ı Ekremi, Konya içlerine doğru çekilmekte olan Mısır kuvvetlerini bozmak için ileri atılmış ve savaşın seyrini değiştirmiştir. Sisten dolayı kendi askeri zannederek Mısır kuvvetlerinin arasına girmiş ve esir düşmüştür. Bu esareti akşam saatlerinde öğrenen Osmanlı ordusu bozulmaya başlamış, Serdar-ı Ekrem’den sonra komutayı devralan Rauf ve Ahmet Fevzi Paşalarda orduyu süratle geri çekecek bir planı uygulamaya koymuşlardır. Nihayetinde geri çekilen Osmanlı ordusu karşısında Mısır ordusu galip gelmiş ve hatta bu ordunun İstanbul kapılarına dayanmasını önleyecek bir kuvvet de o an için kalmamıştır.

BİBLİYOGRAFYA

A-ARŞİV KAYNAKLARI

1-BOA HATTI HÜMAYUN TASNİFİ

19746, 19747, 19798.A, 19812, 19818.A, 19835, 19883.A, 19885.B, 19920, 19992, 20000, 20036.E, 20044.D, 20050.A, 20096, 20098, 20117.C, 20117.D, 20145.D, 20261, 20372.J, 20372.K, 20372.M, 20376.B, 20489.A, 20489.B, 20544.D, 39746.A.

2-KONYA ŞERİYE SİCİLİ

72 Numaralı KŞS.

3-SÜRELİ YAYINLAR

Takvim-i Vekâyi (1832-1833).

B-KİTAP VE MAKALELER

AHMET LÛTFÎ EFENDİ, *Vakanüvis Ahmet Lütî Efendi Tarihi*, C.IV-V, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1999.

AKÇURA, Yusuf, *Osmanlı Devleti'nin Dağılma Devri*, (XVIII. Ve XIX. asırlarda), Maarif Matbaası, İstanbul 1940.

ALTUNDAĞ, Şinasi, *Kavalalı Mehmet Ali Paşa İsyanı ve Mısır meselesi*, TTK Basımevi, Ankara 1998.

_____, “Kavalalı Mehmet Ali Paşa Hakkında Kısa Bir Etüd”, *AÜDTCFD*, C.I, S.2, Ankara 1943. s.33-40.

_____, “Kavalalı Mehmet Ali Paşanın Suriye’de Hâkimiyeti Esnasında Tatbik Ettiği İdare Tarzı”, *Bellekten*, C.VIII, S.29-32, TTK Basımevi, Ankara 1944, s.231-243.

HAMMER, Joseph Von, *Büyük Osmanlı Tarihi*, C.IX, Gündoğdu Matbaası, İstanbul 1992.

IORGA, N, *Osmanlı Tarihi*, Çev: Bekir Sıtkı Baykal, Güney Matbaacılık, Ankara 1948.

KARAL, Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi*, C.V, TTK Basımevi, Ankara 1994.

_____, *Fransa, Mısır ve Osmanlı İmparatorluğu(1797-1802)*, Millî Mecmua Basımevi, İstanbul 1938.

KOC AOĞLU, Mehmet, “Kavalalı Mehmet Ali Paşa İsyanı(1831-1841)ve Sonuçları”, *Bilgi*, S.4, İstanbul 1997. s.61-69.

KONYALI, İbrahim Hakkı, *Abideleri ve Kitabeleri ile Ereğli Tarihi*, Fatih Yayınevi, İstanbul 1977.

KURAN, Ercüment, “Sultan II. Mahmut ve Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın Gerçekleştirdikleri Reformların Karşılıklı Tesirleri”, *Sultan II. Mahmut ve reformları Semineri*, 28-30 Haziran 1989, İÜEF Basımevi, İstanbul 1990. s.107-111.

LUTHER, M. Usha, *Historical Route Network Of Anatolia (İstanbul-İzmir- Konya) 1550-1850*, Printed At Turkish Historical Society, Ankara 1989

MCGOVAN, Bruce, “The Age Of The Ayans”, *An Economic And Social History Of The Ottoman Empire, Volume II (1600-1914)*, Cambridge University Press, United Kingdom 1994, s.645.

MUSTAFA NURİ Paşa, *Netayic ül Vukuat*, C.IV, İstanbul 1327.

- SARRE, Friedrich, Küçükasya Seyahati, Çev. Dârâ Çolakoğlu, İstanbul 1998.
- SHAW, Stanford J., Ezel Kural Shaw, *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*, C.II, Çev. Mehmet Harmancı, E Yayınları, İstanbul 1983.
- SİNOUÉ, Gilbert, *Kavalalı Mehmed Ali Paşa, Son Firavun*, Çev. Ali Cevat Akkoyunlu, Doğan Kitapçılık, İstanbul 1999.
- TUŞ, Muhittin, *Sosyal ve Ekonomik Açından Konya*, Konya Ticaret Odası Kültür ve Eğitim Yayınları, Konya 2001.
- UÇAROL, Rifat, *Siyasi Tarih (1789-1994)*, Filiz Kitabevi, İstanbul 1995.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, “Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa Kuvvetleri Tarafından Saruhan, Aydın ve İzmir’in İşgaline Dair Vesikalar”, *Bellekten*, C.XXXVII, S.185, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1984. s.1-29.
- YAZGAN, Hüseyin İlhan, “Kavalalı Mehmet Ali Paşa”, *Başpınar*, C.IV, S.87, Gaziantep 1947, s.2-3.
- ZÜRCHER, Erik Jan, *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, İletişim Yayınları, İstanbul 2001.